

103. Király Károly első levele Ilie Verdețhez. (Részlet.) Marosvásárhely, 1977. június 2.

Tisztelt Ilie Verdeț elvtárs!

Önhöz fordulok, mert Ön foglalkozik a pártvezetés részéről a hazánkban élő különböző nemzetiségek dolgozói tanácsainak irányításával.

A kérdéskör, amit meg szeretnék közelíteni, ezeknek a tanácsoknak a tevékenységére vonatkozik, különös tekintettel a magyar nemzetiségűekre.

Ennek a tanácsnak megalakulása óta alelnöke vagyok, és részt veszek tevékenységében, így átfogó, valós képem van róla. Hasonlóképpen két éve, a Maros megyei tanácsnak is a tagja vagyok, tanúja lévén annak, miként tevékenyedik a megyei szervezet.

Eszerint módomban áll néhány dolgot megállapítani:

Az utóbbi években a tanács tevékenysége véletlenszerűvé vált, erőteljesen formalizálódott, csökkent a hatékonysága és kapcsolata a dolgozókkal. Az országos tanácsnak és a megyei tanácsok nagy többségének nincs székhelye, és nem tartanak fogadóórákat. Az országos és megyei szintű tanácsok bürojai ritkán üléseznek, egy-két évenként. A tanácsülések napirendjén csak általános kérdések szerepelnek, tartalmatlan előterjesztéseket és leginkább a nemzetközi helyzetre vonatkozó beszámolókat tartanak. Azon ritka esetekben, amikor aktuális kérdéseket elemeztek, úgymint az anyanyelvű oktatást, a művelődési és nevelési tevékenységet, a kérdések megoldatlanok maradtak.

Az utóbbi három évben a gyűléseken elhangzott felszólalásokat előre elkészítették és láttamoztatták a megyék és a Központi Bizottság elvtársai, ami nagymértékben hozzájárult a résztvevők érdektelenségéhez és tartózkodó magatartásához, ezáltal a valós megbeszéléseket a formalizmus váltotta fel.

Jellemző tény, hogy a megyei szintű, vagy országos tanácsüléseken az anyagokat román nyelven terjesztik elő és megvitatásuk is románul történik.

Ilyen körülmények között a tanácsok tekintélye a tömegek között a nullára csökkent, nincs bizalmuk iránta. Ilyenformán, úgy hiszem, nem szolgálja a Román Kommunista Párt érdekeit, pedig ezért hozták létre őket.

Figyelembe véve a fenti néhány megállapítást, szükséges a legnagyobb figyelemmel elemezni a tanácsok munkáját és hatékonyságát, figyelembe véve az alábbiakat:

Véleményem szerint a tanácsok tevékenységi programját felül kell vizsgálni, mert az már nem felel meg a mai követelményeknek, túl szűk körű, nem biztosítja az együttélő nemzetiségekhez tartozó dolgozó néptömegek sorában végzendő élénk tevékenységet.

Az új tevékenységi terv szabályzatának elő kell írnia a népi, tömegszervezet-jelleget, melyhez a tagok tagsági könyv és tagdíjfizetés mellett csatlakozhatnának.

1.) Szervezési szempontból a demokratikus centralizmus képezze alapját, alapsejtekkel a falvakban, községekben, városokban és municípiumokban, lentől felfelé választott bizottságok és büroák vezetése alatt.

2.) Minden vezető szerv választható legyen.

3.) A végrehajtó bizottságok gyűléseit havonta tartsák, a tanácsüléseket meg évharmadonként. A tanácsokat négy-öt év után válasszák újra. Ötévenként tartsanak Országos Konferenciát. A megvitatandó kérdéseket mindegyik tanács külön döntse el, a valós problémák függvényében, az évharmadi munkaterv alapján.

4.) Legyen egy közös Működési Szabályzat (Statútum), melyet az Országos Konferencia fogad el. A tevékenységek alapját a Román Kommunista Párt irányítása képezze.

- 5.) Legyenek állandó tevékenységű székhelyek.
- 6.) Rendelkezzék saját sajtóorgánumokkal és kiadványokkal.
- 7.) Tarthasson nyilvános rendezvényeket, művelődési és sportlétesítményeket.
- 8.) Az RKP végső céljait figyelembe véve, valamint a szocialista és kommunista társadalom megvalósításának célkitűzéseit követve, az országos, megyei és helyi tanácsok kötelesek legyenek mozgósítani az együttélő nemzetiségekhez tartozó dolgozókat a társadalmi-gazdasági és kulturális-sport célkitűzések megvalósításához. A párt megbízása alapján fel kell ügyelnie a nemzetiségi politika megvalósítását a művelődés terén, az anyanyelvhasználatot az állami adminisztrációban és közintézményekben. Az anyanyelvű oktatás fejlesztése, a képzés minden szintjén, járuljon hozzá minden eszközzel az együttélő nemzetiség szellemi életének fejlődéséhez.
- 9.) Járuljon hozzá a megfelelő káderek kiválasztásához és előléptetéséhez a társadalmi és politikai élet minden területén.
- 10.) Saját jelöltekkel vegyen részt a törvényhozói, Nagy Nemzetgyűlési és Néptanácsi választásokon. A képviselők közül alakuljanak törvényeket és rendeleteket indítványozási joggal felruházott csoportok.
- 11.) Szükséges a nemzetiségek státútumának kidolgozása (amely 1948-i létezett).
- 12.) Véleményem szerint szükséges és időszerű, hogy az országos tanács nemzetközi kapcsolatokat tartson fenn, hasonlóképpen más, a Szocialista Egységfronthoz tartozó társadalmi és tömegszervezetekhez.

E tanácsok megalakulása óta eltelt közel tíz évben az országban mélyreható társadalmi és politikai változások történtek, melyek maguk után vonták az összes párt- és állami alapdokumentumok módosulását.

Megváltozott a Párt Statútuma, kiigazították az Alkotmány egyes cikkelyeit.

Egyes törvényeket módosítottak, vagy visszavontak, teljesen újakat léptettek életbe, A Szocialista Egység Frontjának működési szabályzatát is helyesbítették, létrehozván a községi tanácsokat.

Éppen ezért teljesen érthetetlen, hogy a nemzetiségek tanácsainak programját és szervezeti szabályzatát miért nem tökéletesítették. [...] ¹

Ezt a néhány problémát a Párt- és Államvezetés iránti teljes bizalom jegyében írtam le Önnek, bízván abban, hogy megoldódnak anélkül, hogy felvetőjének nemkívánatos következményekkel kellene számolnia.

Király Károly: Nyílt kártyákkal. (Önéletírás és naplójegyzetek.) Budapest. 1995. Nap Kiadó, 247-251. o.

¹ Levele hátralévő részében Király Károly arról tájékoztatja Verdetet, hogy a nemzeti kisebbségek „bizalmatlanul fogadják a nemzetiségi kérdés hazai megoldására vonatkozó elvi kijelentéseket”. Sajnálatos, hogy a kisebbségek soraiból származó káderek nagy része – karrierizmusból, vagy oppor tunizmusból – „elfelejtik” az anyanyelvüket, amint pozícióba kerülnek. Ceauşescunak a magyar és német dolgozók tanácsa közös ülésén tett kijelentésére hivatkozik, amely „mély megelégedést és bizalmat váltott ki”.